

**UCHWAŁA NR L/482/18
RADY MIASTA PUŁAWY**

z dnia 28 marca 2018 r.

w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla miasta Puławy na lata 2018-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1875 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.), Rada Miasta Puławy uchwała co następuje:

§ 1.

Uchwała się i przyjmuje do realizacji Miejski Program Wspierania Rodziny dla miasta Puławy na lata 2018-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Puławy i Dyrektorowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Puławy

Bożena Krygier

Załącznik do uchwały nr L/482/18
Rady Miasta Puławy z dnia 28 marca 2018 r.

**Miejski Program Wspierania Rodziny
dla miasta Puławy
na lata 2018-2020**

SPIS TREŚCI	STRONA
1. Wstęp.	2
2. Metodyka prac nad Programem.	4
3. Podstawa prawna.	4
4. Diagnoza sytuacji społecznej.	5
4.1. Sytuacja demograficzna.	5
4.2. Edukacja.	5
4.3. Sytuacja mieszkaniowa.	5
4.4. Analiza poziomu bezrobocia.	6
4.5. Analiza problemów społecznych.	6
5. Potencjał instytucjonalny Miasta.	8
6. Analiza SWOT.	10
7. Ocena i wnioski.	11
8. Cele programu.	12
9. Finansowanie programu	14
10. Monitoring i ewaluacja.	14
11. Harmonogram realizacji Miejskiego Programu Wspierania Rodziny.	20

1. Wstęp.

Miejski Program Wspierania Rodziny dla miasta Puławy na lata 2018-2020 został opracowany w związku z realizacją obowiązku ustawowego, który wynika z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.). Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to, w ujęciu ustawowym, zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji¹. Brzmienie preambuły ustawy stanowi podstawę planowania i realizowania działań na rzecz ochrony dziecka i rodziny, ponieważ podkreśla potrzebę szczególnej ochrony dziecka, rolę rodziny oraz istotę współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Program zawiera diagnozę sytuacji społecznej, ocenę potencjału instytucjonalnego miasta, analizę SWOT, ocenę i wnioski, cele, harmonogram realizacji, źródła finansowania, a także określa sposób prowadzenia monitoringu i ewaluacji założonych celów.

Główny cel Programu zakłada wzmocnienie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, zwiększenie bezpieczeństwa i zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym problemami społecznymi oraz wypromowanie zdrowego stylu życia.

Użyte w ustawie o pomocy społecznej określenie rodziny oznacza osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące². Według Grażyny Cęcelek „rodzina stanowi fundament społeczeństwa i trudno sobie wyobrazić bez niej jego funkcjonowanie. Wielu myślicieli, poczynając od Arystotelesa, do dzisiaj podkreśla, że rodzina jest społecznością powołaną do kształtowania życia jednostkowego, a jednocześnie stanowi podstawę życia społecznego. [...] Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Inne grupy społeczne czy instytucje, takie jak: szkoła, grupy rówieśnicze, różnorodne organizacje, kościół uzupełniają jedynie wpływ rodziny na dziecko”³.

L. Dyczewski twierdzi, że „w porównaniu z jakąkolwiek organizacją i instytucją, z jakimkolwiek społeczeństwem i państwem, rodzina zawsze pozostaje społecznością pierwotną i dla człowieka ma największe znaczenie”⁴.

Prof. UWM dr hab. Ewa Kartowicz trafnie zauważa wpływ toczących się przemian na jednostkę, pisząc o tym, że „współczesna rodzina jest naturalnie uwikłana w przemiany społeczno-polityczne przełomu XX i XXI wieku. Procesy te zmieniają nie tylko charakter codziennych ludzkich doświadczeń, ale również przekształcają życie osobiste, świadomość społeczną, związki z innymi ludźmi, stosunek do pracy do rodziny jako podstawowej grupy życia społecznego”⁵. Autor zwraca uwagę, że „oprócz zmian i przeobrażeń w aspekcie globalnym, jesteśmy obserwatorami takich zjawisk jak: ubożenie jednostek, rodzin i grup społecznych, bezrobocie, bezdomność, liberalizacja norm współżycia, uzależnienia, przemoc itp. [...] Dlatego też, rodzina, szczególnie ta – narażona

¹ art. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.)

² art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2014 roku o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.)

³ Grażyna Cęcelek, *Rodzina, jej przemiany oraz zagrożenia i problemy wychowawcze*, Mazowieckie Studia Humanistyczne Nr 1-2, 2005

⁴ L. Dyczewski, *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*, Lublin 2003, s. 9

⁵ Prof. dr hab. Ewa Kartowicz, Katedra Pedagogiki Społecznej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Nowa praca socjalna Nr 10, 2014, *Praca socjalna z rodziną ryzyka*, s. 99

na ryzyka społeczne stanowi ważny przedmiot zainteresowań badawczych pracy socjalnej jako dyscypliny nauk humanistyczno-społecznych, jak i podmiot profesjonalnych działań w jej obszarze”⁶.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek zapewnienia wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, przewidując szereg narzędzi naprawczych. Podniesienie skuteczności udzielanej pomocy ma zapewnić również zintegrowany system wsparcia. Opracowany Program Wspierania Rodziny dla miasta Puławy spełnia wymóg ustawy i stanowi trzyletni plan działań na rzecz wzmocnienia rodziny w podstawowych obszarach życia, realizowanych przez różne podmioty.

⁶ Tamże, s. 99

2. Metodyka prac nad programem.

Program wspierania rodziny ukierunkowany jest na wsparcie rodziny naturalnej i wzmocnienie jej w prawidłowym funkcjonowaniu społecznym poprzez podejmowanie przez instytucje i organizacje działań o charakterze wspierającym, edukacyjnym i profilaktycznym.

Program powstawał w konsultacji z przedstawicielami podmiotów, które działają na terenie miasta zajmując się wsparciem dziecka i rodziny. Moderatorem oraz organizatorem spotkań i konsultacji programu był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach.

Podstawą określenia celów i planowanych działań na rzecz rodziny była m.in. analiza SWOT oraz diagnoza sytuacji społecznej w mieście. Diagnoza obejmuje: sytuację demograficzną, mieszkaniową, analizę poziomu bezrobocia i problemów społecznych w Puławach oraz potencjał instytucjonalny miasta. Opracowując diagnozę oparto się na danych statystycznych uzyskanych z Urzędu Miasta Puławy, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach, Powiatowego Urzędu Pracy, zasobów informacyjnych Internetu oraz mapy aktywności organizacji pozarządowych.

Kolejnym krokiem w opracowywaniu programu było określenie: celu głównego, celów szczegółowych oraz planowanych działań. Na podstawie przygotowanego materiału opracowano harmonogram działań. Określone zostały również sposoby monitoringu i ewaluacji programu.

Program przed przedłożeniem Radzie Miasta Puławy podlegał konsultacji z partnerami społecznymi i instytucjonalnymi.

3. Podstawa prawna.

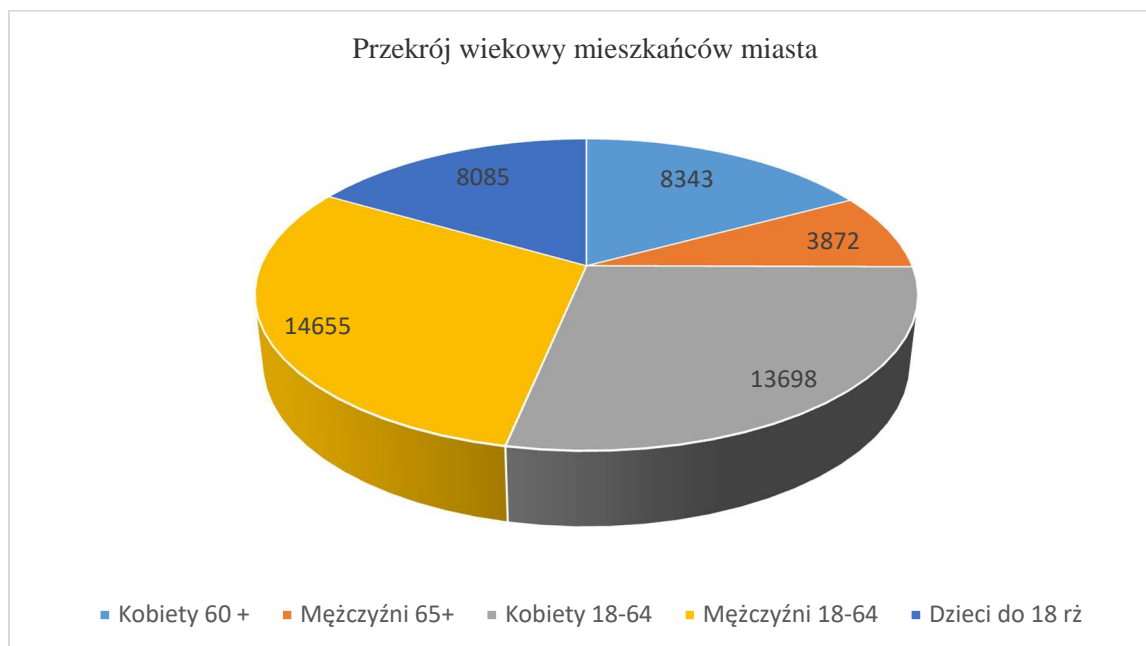
Podstawą opracowania i realizacji Programu Wspierania Rodziny, zwanego dalej Programem jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program wpisuje się również w ustawę z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst. jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.), ustawę z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2016 r. poz. 1860) oraz jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puławy na lata 2017-2025.

4. Diagnoza sytuacji społecznej.

4.1. Sytuacja demograficzna.

W Puławach na dzień 31.12.2016 r. zameldowanych było **48 650** osób.

Wykres 1. Przekrój wiekowy mieszkańców miasta

źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej Gmina Puławy Miasto – 2016 r.

Przekrój wiekowy mieszkańców miasta przedstawia wykres, z którego wynika, że największą grupą mieszkańców są osoby w wieku aktywności zawodowej, co stanowi silny potencjał miasta. Dużą grupę stanowią osoby w wieku emerytalnym, co lokuje Puławy w grupie miast ludzi starzejących się z tendencją wzrostową. 16,6% mieszkańców to dzieci i młodzież do 18 roku życia.

4.2. Edukacja.

Od roku szkolnego 2017/2018 utworzona została nowa sieć szkół, która objęła 7 samodzielnych szkół podstawowych, w tym 2 z oddziałami dotychczasowego gimnazjum oraz 2 zespoły szkół ogólnokształcących, w skład których wchodzi liceum ogólnokształcące i przekształcona z gimnazjum szkoła podstawowa. W nowopowstałych szkołach podstawowych naukę podjęło 59 dzieci w klasach pierwszych i 89 w klasach siódmych.

Niezmieniona została ilość 12 przedszkoli, w skład których wchodzi 1 integracyjne i 1 z oddziałami integracyjnymi. Uczęszcza do nich około 1300 dzieci. Dodatkowo w 7 szkołach podstawowych utworzone zostały oddziały przedszkolne dla sześciolatków (15 oddziałów dla 330 dzieci).

W roku szkolnym 2016/2017 do szkół prowadzonych przez miasto uczęszczało: do szkół podstawowych – 3102 uczniów, do klas gimnazjalnych – 749 i liceów ogólnokształcących – 881 osób.

4.3. Sytuacja mieszkaniowa.

Gmina Miasto Puławy jest właścicielem 701 mieszkań komunalnych, w tym 120 lokali socjalnych (stan na dzień 31.01.2017 r.). Posiadany zasób mieszkaniowy nie zabezpiecza potrzeb mieszkaniowych wszystkich

mieszkańców Puław o niskich dochodach. Na koniec 2017 roku w Urzędzie Miasta Puławy zarejestrowanych było 246 wniosków osób ubiegających się o poprawę warunków mieszkaniowych.

W mieście można wyodrębnić dwa osiedla mieszkań socjalnych przy ul. Wólka Profecka oraz ul. Romów i ul. Norblina, których specyfika polegająca na kumulacji na stosunkowo małym obszarze osób dotkniętych szeregiem problemów społecznych takich jak bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, uzależnienia, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, stanowi zagrożenie marginalizacją osób tam zamieszkałych. Złożoność problemów wskazuje na konieczność podejmowania działań w zakresie aktywizacji mieszkańców, kształtowania poczucia odpowiedzialności za miejsce, w którym mieszkają, a także rozwijania umiejętności do rozwiązywania własnych problemów.

4.4. Analiza poziomu bezrobocia.

Stopa bezrobocia w powiecie puławskim na koniec 2016 r. wynosiła 7,6%. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika, że od roku 2014 na terenie miasta Puławy sukcesywnie zmniejsza się liczba osób bezrobotnych (tabela 1). Przyczyn bezrobocia należy upatrywać m.in. w niedostosowaniu kwalifikacji do potrzeb rynku pracy oraz w napływie na rynek absolwentów szkół.

Tabela 1.

Rok	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Stopa bezrobocia	Liczba rodzin z problemem bezrobocia korzystających z pomocy MOPS
2014	1889	10,1	812
2015	1667	8,9	719
2016	1496	7,6	629

źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej Gmina Puławy Miasto – 2016 r., dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach

W latach 2014-2016 osoby bezrobotne stanowiły liczną grupę świadczeniobiorców Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach. W roku 2014 z pomocy MOPS skorzystało 812 rodzin z problemem bezrobocia, co stanowi 53,42% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy, w 2015 r. – 719 rodzin, co stanowiło 49,31% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy, w 2016 r. – 629 osób, co stanowiło 45,34% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy. W okresie trzech ostatnich lat systematycznie spada wskaźnik udziału osób bezrobotnych w podziale świadczeń z pomocy społecznej.

4.5. Analiza problemów społecznych.

Analiza sytuacji rodzin objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2014-2016 wskazuje na tendencję spadkową w zakresie liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W roku 2016 ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 1387 rodzin (3137 osób), co stanowiło 6,44% wszystkich mieszkańców Puław.

Tabela 2.

Rok	2014		2015		2016	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Klienci korzystający ze świadczeń pomocy społecznej – ogółem	1520	3692	1458	3402	1387	3 137
Klienci korzystający z zasiłków rodzinnych – ogółem	1385	Brak danych	1311	Brak danych	1543	Brak danych
Klienci korzystający ze świadczeń alimentacyjnych – ogółem	451	622	351	533	337	515
Klienci korzystający ze świadczenia wychowawczego (500+) – ogółem	-	-	-	-	2962	Brak danych

źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej Gmina Puławy Miasto – 2016 r.

Z analizy danych wynika, że w ciągu 3 lat liczba rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej maleje, natomiast rośnie liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń alimentacyjnych od roku 2014 zmalała. W roku 2016 z wypłaty nowego świadczenia wychowawczego na podstawie ustawy z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tekst. jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1851 z późn. zm.) skorzystały 2962 rodziny.

Wśród rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyodrębniono rodziny pod względem problemów najczęściej spotykanych, które zaburzają prawidłowe funkcjonowanie rodzin i znacząco przyczyniają się do powstawania negatywnych zjawisk społecznych, co obrazuje tabela 3.

Tabela 3.

Rok	2014		2015		2016	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Bezrobocie	812	2338	719	2004	629	1764
Niepełnosprawność	766	1720	728	1541	682	1382
Długotrwała choroba	576	1240	615	1257	522	1022
Bezradność wychowawcza w rodzinach	504	1667	528	1645	414	1253
Przemoc w rodzinie	109	343	112	395	163	656

Alkoholizm	213	387	205	367	164	261
Narkomania	24	61	27	59	24	38
Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	48	104	44	83	36	69

źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej Gmina Puławy Miasto – 2016 r.

Z analizy danych wynika, że znacząca liczba rodzin objętych pomocą boryka się z problemami wynikającymi z bezrobocia, niepełnosprawności i długotrwałych chorób oraz bezradnością wychowawczą. Występowanie dysfunkcyjności w rodzinie często związane jest z brakiem poprawnych wzorców, co wpływa na niewłaściwe relacje rodzinne oraz brak umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. Rodziny te wymagają oprócz wsparcia finansowego, działań profilaktyczno-interwencyjnych.

5. Potencjał instytucjonalny miasta.

W zakresie pomocy społecznej i ochrony zdrowia:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (Klub Integracji Społecznej, Zespół ds. Rodziny, Placówka Wsparcia Dziennego - Aktywatorium),
- 2) Zespół Dziennych Domów Pomocy Społecznej (Dzienny Ośrodek Adaptacyjny, Dzienny Dom Pomocy, Centrum Integracyjno-Rehabilitacyjne, Klub Samopomocy),
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy,
- 4) Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Puławskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych,
- 5) Zakład Aktywności Zawodowej prowadzony przez Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego,
- 6) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej),
- 7) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej,
- 8) 9 poradni i przychodni, w tym: Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współzależnienia,
- 9) 8 przychodni niepublicznych,
- 10) 23 organizacje pozarządowe (zgodnie z mapą aktywności organizacji pozarządowych miasta Puławy na rok 2017).

W zakresie edukacji:

- 1) 16 przedszkoli, w tym 2 przedszkola integracyjne, 1 z oddziałem integracyjnym,
- 2) żłobek miejski z oddziałami żłobkowymi,
- 3) 13 szkół podstawowych,
- 4) 9 liceów,
- 5) szkoły artystyczne - Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia; Społeczne Ognisko Muzyczne,

- 6) Wydział zamiejscowy UMCS,
- 7) szkoły specjalne i ośrodki szkolno-wychowawcze: Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, Specjalny Ośrodek Wychowawczy im. S. Klary Staszczak; Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii,
- 8) 6 organizacji pozarządowych (zgodnie z mapą aktywności organizacji pozarządowych miasta Puławy na rok 2017).

W zakresie przeciwdziałania patologii społecznej:

- 1) Urząd Miasta Puławy – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach – Zespół Interdyscyplinarny,
- 3) 8 organizacji pozarządowych (zgodnie z mapą aktywności organizacji pozarządowych miasta Puławy na rok 2017).

W zakresie kultury i sztuki:

- 1) Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”,
- 2) Młodzieżowy Dom Kultury,
- 3) Osiedlowy Dom Kultury PSM (ul. Eustachiewicza 3),
- 4) Osiedlowy Dom Kultury PSM (ul. Lubelska 25),
- 5) Osiedlowy Klub Kultury „Amik” PSM (ul. Skłodowskiej 4),
- 6) Biblioteka Miejska z 7 filiami,
- 7) Muzeum Czartoryskich w Puławach,
- 8) Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie Filia w Puławach,
- 9) Powiatowa Biblioteka Publiczna,
- 10) Centralna Biblioteka Rolnicza O/Puławy,
- 11) 18 organizacji pozarządowych (zgodnie z mapą aktywności organizacji pozarządowych miasta Puławy na rok 2017).

W zakresie sportu rekreacji i turystyki:

- 1) Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- 2) 27 organizacji pozarządowych i klubów sportowych (zgodnie z mapą aktywności organizacji pozarządowych miasta Puławy na rok 2017).

Instytucje kościelne:

- 1) 6 Parafii Rzymskokatolickich,
- 2) Kościół Adventystów Dnia Siódmego,
- 3) Kościół Chrześcijan Baptystów,
- 4) Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej,
- 5) Parafia Prawosławna,
- 6) Zbór Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego,

7) Sala Królestwa Świadców Jehowy.

Inne placówki i podmioty:

- 1) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- 2) Regionalne Centrum Kształcenia Ustawicznego (Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii),
- 3) Medyczne Studium Zawodowe,
- 4) Młodzieżowe Centrum Kariery OHP,
- 5) Ochotnicze Hufce Pracy - Środowiskowy Hufiec Pracy 3,
- 6) Policealne Studium Zawodowe,
- 7) Prywatne Policealne Studium Zawodowe Info-Tech,
- 8) Szkoły Policealne TEB Edukacja,
- 9) Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie. Centrum Kształcenia w Puławach.

6. Analiza SWOT.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">▪ liczne organizacje pozarządowe posiadające potencjał ludzki i materialny współpracujące z samorządem,▪ dobrze rozwinięty system placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, w tym niepełnosprawnych dzieci,▪ rozwinięta sieć placówek oświatowych,▪ rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez instytucje publiczne i niepubliczne,▪ wykształcona kadra pomocy społecznej,▪ pozytywny stosunek samorządu lokalnego do finansowania projektów w zakresie wspierania rodzin,▪ współpraca instytucji i organizacji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, w tym ds. przeciwdziałania przemocy,▪ otwartość samorządu lokalnego na dialog ze społeczeństwem,▪ doświadczenia w realizacji Programu Wspierania Rodzin i innych innowacyjnych projektów na rzecz rodziny,▪ rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna - place zabaw, boiska przy szkołach i przedszkolach,▪ aktywność organizacji pozarządowych i instytucji w zakresie budowania systemu wsparcia dla rodziny,▪ działania instytucji na rzecz integracji mniejszości.	<ul style="list-style-type: none">▪ niechęć mieszkańców do korzystania z poradnictwa specjalistycznego,▪ niska aktywność w zakresie organizowania się grup samopomocowych i wolontariatu,▪ niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla młodzieży zagrożonej demoralizacją,▪ nawarstwianie problemów społecznych na osiedlach socjalnych,▪ ewaluowanie problemów rodzin wymagających wsparcia,▪ rozbudowana i długotrwała procedura kierowania na leczenie odwykowe,▪ brak świadomości wspólnoty w społecznościach lokalnych,▪ postawy roszczeniowe rodzin uzależnionych od pomocy społecznej,▪ niewystarczająca absorpcja środków zewnętrznych,▪ niedostateczna współpraca instytucji i organizacji.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ przepisy prawne umożliwiające podejmowanie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, ▪ ustawodawstwo umożliwiające współpracę jednostek samorządu terytorialnego z NGO, ▪ wzrost zainteresowania instytucji i organizacji zawiązywaniem lokalnych koalicji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, ▪ możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na szkolenia kadry, klientów oraz prowadzenie placówek, ▪ realizacja projektów współfinansowanych z EFS i innych źródeł, ▪ nowe zawody działające na rzecz rodzin (m.in. asystenci rodzin), ▪ zwiększanie oferty pomocowej dla rodzin wieloprotymowych m.in. poprzez organizowanie środowiska lokalnego (OSL), ▪ rozwój wolontariatu, ▪ prawodawstwo sprzyjające rodzinie, ▪ duży potencjał intelektualny mieszkańców miasta, ▪ atrakcyjne położenie geograficzne miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ różnorodność problemów w rodzinie ▪ małe perspektywy zatrudnienia zgodnego z aspiracjami młodych ludzi, ▪ usytuowanie osiedli socjalnych na obrzeżach miasta, ▪ kryzys rodziny, ▪ rozluźnianie więzi międzypokoleniowych w rodzinach, ▪ eurosieroctwo, ▪ uzależnienie poziomu życia od jednego dużego pracodawcy, ▪ starzenie się społeczeństwa, ▪ migracje i emigracje zarobkowe, głównie młodych, wykształconych ludzi do atrakcyjniejszych rejonów Polski i Europy, ▪ ograniczone środki finansowe na realizację programów i tworzenie nowych ośrodków wsparcia.

7. Ocena i wnioski.

Przedstawiona diagnoza sytuacji społecznej w mieście Puławy oraz analiza SWOT pokazują z jednej strony potencjał ludzki i instytucjonalny miasta, a z drugiej prezentują problemy rodzin. Podejmowanie działań interwencyjnych i systemowe wsparcie na wielu płaszczyznach wydają się być niezbędne, mimo że wg diagnozy skala problemów społecznych w Puławach nie sytuuje miasta w grupie o dużym natężeniu. Należy zauważyć, że w analizie SWOT wskazano słabe strony i deficyty miasta zarówno w sferze instytucjonalnej, jak również w sferze systemowej. Lista mocnych stron jest dłuższa niż lista zauważonych braków i deficytów, co daje szansę na efektywniejszą i usystematyzowaną pomoc rodzinom przeżywającym trudności w funkcjonowaniu.

Statystyki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach pokazują, że wśród wielu problemów dotyczących rodziny korzystające z pomocy społecznej od wielu lat na najwyższym poziomie utrzymują się: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w szczególności w rodzinach niepełnych i wielodzietnych. Wynika stąd konieczność podejmowania działań na wielu płaszczyznach: edukacyjnej, zdrowotnej i integracji społecznej. Określenie celu głównego, celów szczegółowych, działań i narzędzi usystematyzuje i wzmocni system wsparcia rodziny.

8. Cele Programu.

Cel główny: Wzmocnienie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

1) Zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Działania:

- a) Upowszechnianie korzystania z pomocy specjalistycznej:
 - konsultacje pedagogiczne dla rodziców i dzieci,
 - wsparcie psychologiczne – rozmowy, konsultacje, poradnictwo, wywiad, terapia, interwencja kryzysowa,
 - poradnictwo prawne i obywatelskie,
 - wsparcie asystenta,
 - mediacje.
- b) Organizowanie treningów i warsztatów podnoszących umiejętności w zakresie m.in.:
 - kompetencji społecznych,
 - zarządzania budżetem domowym,
 - zarządzania czasem,
 - prowadzenia gospodarstwa domowego,
 - budowania konstruktywnych relacji interpersonalnych,
 - opiekuńczo-wychowawczym,
 - motywacji do zmiany,
 - rozwoju osobistego,
 - komunikacji interpersonalnej.

2) Zwiększenie bezpieczeństwa i zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym problemami społecznymi.

Działania:

- a) Inspirowanie i wspieranie społecznej aktywności oraz promowanie inicjatyw lokalnych:
 - tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych,
 - angażowanie do działań wolontariuszy,
 - prowadzenie akcji społecznych,
 - organizowanie wsparcia środowiskowego,
 - aktywizowanie społeczności lokalnej.
- b) Rozwiązywanie i łagodzenie konfliktów:
 - prowadzenie mediacji,
 - prowadzenie pracy socjalnej,
 - wsparcie asystenta rodziny,
 - terapia indywidualna i grupowa,
 - rozmowy i spotkania,

- szkolenia podnoszące umiejętności rozwiązywania i łagodzenia konfliktów.
- c) Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:
- wsparcie psychologiczne i prawne,
 - tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych,
 - realizacja projektów,
 - działania Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
 - tworzenie mieszkań chronionych,
 - realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Puławy.
- d) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:
- realizacja projektów i programów,
 - organizacja społeczności lokalnej jako forma pracy środowiskowej,
 - aktywizacja społeczno-zawodowa w Klubie Integracji Społecznej,
 - pomoc socjalna,
 - tworzenie mieszkań chronionych,
 - realizacja Programu Karty Dużej Rodziny i Samorządowego Programu Duża Puławska Rodzina.
- e) Wspieranie grup szczególnego ryzyka:
- realizacja programów w placówkach wsparcia dziennego,
 - wsparcie asystenta rodziny,
 - praca socjalna,
 - zapewnienie specjalistycznych usług opiekuńczych,
 - wsparcie psychologiczne,
 - prawne działania na rzecz rodzin i dzieci w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Puławy.
- f) Umożliwianie i wspieranie ustawicznego doskonalenia umiejętności zawodowych specjalistów zajmujących się pomocą rodzinie:
- szkolenie kadry pomocy społecznej, instytucji działających na rzecz rodziny oraz wolontariuszy.
- g) Koordynowanie działań instytucji działających na rzecz rodziny:
- działania interdyscyplinarne na rzecz rodzin (grupy i zespoły robocze),
 - organizowanie porad, spotkań, szkoleń służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się organizowaniem pomocy rodzinom.

3) Wypromowanie zdrowego stylu życia.

Działania:

- a) Prowadzenie działań edukacyjnych:
- realizacja programów prozdrowotnych i przeciwdziałających uzależnieniom,
 - organizowanie spotkań edukacyjnych i prozdrowotnych.
- b) Upowszechnianie sportu i rekreacji:
- udział w imprezach sportowych,

- organizowanie zajęć sportowych z wykorzystaniem obiektów sportowych miasta.
- c) Animowanie życia kulturalnego:
- promowanie imprez kulturalnych w mieście, motywowanie do uczestnictwa w cyklicznych imprezach kulturalnych miasta,
 - udział dzieci przedszkolnych i młodzieży szkolnej w projektach z zakresu edukacji regionalnej, czytelniczej, ekologicznej i kulturalnej,
 - organizowanie społeczności lokalnej.

9. Finansowanie Programu.

Źródła finansowania:

- budżet gminy Miasto Puławy,
- budżet państwa,
- Europejski Fundusz Społeczny,
- sponsorzy,
- wolontariat.

10. Monitoring i ewaluacja.

Monitoring obejmował będzie ogół działań realizowanych przez poszczególne podmioty w trakcie okresu sprawozdawczego w oparciu o wskaźniki ilościowe i jakościowe w zakresie wzrostu umiejętności opiekuńczych, zwiększenia bezpieczeństwa i zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym problemami społecznymi oraz kształtowania zdrowego stylu życia.

Ewaluacji podlegać będzie stopień realizacji celów szczegółowych osiągniętych poprzez podejmowane działania.

Proces ewaluacji będzie polegał na analizie dokumentów - ankiet i kwestionariuszy oraz zbieraniu ilościowych i jakościowych informacji od instytucji i organizacji udzielających wsparcia rodzinom. Efektem ewaluacji będą wnioski i implikacje do ewentualnej modyfikacji działań. Ewaluacja końcowa będzie polegała na ocenie stopnia osiągnięcia celu głównego i przedstawieniu efektów podejmowanych działań.

Prezydent Miasta Puławy składa Radzie Miasta Puławy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań w terminie do 31 marca każdego roku.

W okresie sprawozdawczym monitoringowi podlegać będą:

- liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej,
- liczba rozmów, konsultacji, porad, rozpoczętych terapii,
- liczba interwencji,
- liczba treningów i warsztatów,
- liczba osób, które wzięły udział w treningach i warsztatach,
- liczba utworzonych grup wsparcia i grup samopomocowych,
- liczba spotkań grup wsparcia i samopomocowych,
- liczba zaangażowanych rodzin wspierających,
- liczba zaangażowanych wolontariuszy, liczba odbiorców działań wolontariackich,
- liczba i rodzaj przeprowadzonych mediacji i zawartych ugód,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną i wsparciem asystenta rodziny,
- liczba uczestników programów i projektów,
- liczba realizowanych programów i projektów,
- liczba rodzin objętych programami aktywności lokalnej,
- liczba placówek wsparcia dziennego,
- liczba dzieci w placówkach wsparcia dziennego,
- liczba osób/ rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- liczba środowisk objętych usługami specjalistycznymi,
- liczba przeszkolonych specjalistów, pracowników socjalnych, asystentów rodzin,
- liczba zrealizowanych szkoleń,
- liczba spotkań zespołów roboczych na rzecz wsparcia rodziny,
- liczba rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny z uwagi na poprawę funkcjonowania,
- liczba dzieci w wieku szkolnym, które poprawiły wyniki w nauce,
- liczba osób, które podjęły terapię przeciwalkoholową,
- liczba rodzin, które podjęły terapię rodzinną,
- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- liczba rodziców realizujących obowiązki w obszarze dbania o zdrowie,
- liczba rodziców uczestniczących w wywiadówkach,
- liczba uchylonych lub zawieszonych przez Sąd nadzorów kuratora nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej,
- liczba rodzin systematycznie regulujących opłaty,
- liczba rodzin, które nabyły lub podniosły umiejętności dbania o higienę osobistą,
- liczba rodzin, które nabyły lub podniosły umiejętności dbania o czystość w miejscu zamieszkania,
- liczba spraw skierowanych do zespołów interdyscyplinarnych,
- liczba zorganizowanych porad, spotkań i szkoleń służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się organizowaniem pomocy rodzinom,
- liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi,
- liczba spotkań edukacyjnych, prozdrowotnych i kulturalno-rekreacyjnych,

- liczba osób uczestniczących w spotkaniach edukacyjnych, prozdrowotnych i kulturalno-rekreacyjnych,
- liczba osób aktywizowanych w Klubie Integracji Społecznej,
- liczba osób objętych działaniami z zakresu konstruktywnego organizowania czasu wolnego.

Ewaluacja i monitorowanie Programu

Cel główny: Wzmocnienie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu.

1. Zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.				
Działania	Wskaźniki osiągnięcia celu w danym roku (do ewaluacji i monitoringu)	Termin realizacji	Realizatorzy	Monitoring i ewaluacja
Upowszechnianie korzystania z pomocy specjalistycznej: <ul style="list-style-type: none"> - konsultacje pedagogiczne dla rodziców i dzieci, - wsparcie psychologiczne – rozmowy, konsultacje, poradnictwo, wywiad, terapia, interwencja kryzysowa, - poradnictwo prawne i obywatelskie, - wsparcie asystenta, - mediacje. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej, - liczba rozmów, konsultacji, porad, rozpoczętych terapii, - liczba interwencji, - liczba dzieci w wieku szkolnym, które poprawiły wyniki w nauce, - liczba rodziców realizujących obowiązki w obszarze dbania o zdrowie, - liczba rodziców uczestniczących w wywiadówkach. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
Organizowanie treningów i warsztatów m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - podnoszenie kompetencji społecznych, - zarządzanie budżetem domowym, zarządzanie czasem, - prowadzenie gospodarstwa domowego, - budowanie konstruktywnych relacji interpersonalnych, - treningi umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, - podnoszenie motywacji do zmiany, - rozwój osobisty, - poprawa umiejętności komunikacji interpersonalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które wzięły udział w treningach i warsztatach, - liczba treningów i warsztatów. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.

2. Zwiększenie bezpieczeństwa i zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym problemami społecznymi.

Działania	Wskaźniki osiągnięcia celu w danym roku (do ewaluacji i monitoringu)	Termin realizacji	Realizatorzy	Ewaluacja
<p>Inspirowanie i wspieranie społecznej aktywności oraz promowanie inicjatyw lokalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych, - angażowanie do działań wolontariuszy, - prowadzenie akcji społecznych, - organizowanie wsparcia środowiskowego, - aktywizowanie społeczności lokalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba utworzonych grup wsparcia i grup samopomocowych, - liczba spotkań grup wsparcia i grup samopomocowych, - liczba zaangażowanych wolontariuszy, - liczba odbiorców działań wolontariackich, - liczba zaangażowanych rodzin wspierających. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Urząd Miasta Puławy, jednostki organizacyjne miasta.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
<p>Rozwiązywanie i łagodzenie konfliktów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie mediacji, - prowadzenie pracy socjalnej, - wsparcie asystenta rodziny, - terapia indywidualna i grupowa, - rozmowy i spotkania, - szkolenia podnoszące umiejętności rozwiązywania i łagodzenia konfliktów. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj przeprowadzonych mediacji i zawartych ugód, - liczba rodzin objętych pracą socjalną i wsparciem asystenta, - liczba rozmów, konsultacji, porad, rozpoczętych terapii, - liczba rodzin, które podjęły terapię rodzinną. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
<p>Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie psychologiczne i prawne, - tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych, - realizacja projektów, - działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - tworzenie mieszkań chronionych, - realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Puławy. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.

<p>Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja projektów i programów, - organizacja społeczności lokalnej jako forma pracy środowiskowej, - aktywizacja społeczno-zawodowa w Klubie Integracji Społecznej, - pomoc socjalna, - tworzenie mieszkań chronionych, - realizacja Programu Karty Dużej Rodziny i Samorządowego Programu Duża Puławska Rodzina. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba realizowanych programów i projektów, - liczba uczestników programów i projektów, - liczba rodzin objętych programami aktywności lokalnej, - liczba osób aktywizowanych w KIS. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Urząd Miasta Puławy.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
<p>Wspieranie grup szczególnego ryzyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów w placówkach wsparcia dziennego, - wsparcie asystenta rodziny, - praca socjalna - zapewnienie specjalistycznych usług opiekuńczych, - wsparcie psychologiczne, - prawne działania na rzecz rodzin i dzieci w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Puławy. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek wsparcia dziennego, - liczba dzieci w placówkach wsparcia dziennego, - liczba osób objętych pracą socjalną i wsparciem asystenta rodziny, - liczba osób/rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, - liczba środowisk objętych usługami specjalistycznymi, - liczba rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny z uwagi na poprawę funkcjonowania, - liczba uchylonych lub zawieszonych przez Sąd nadzorów kuratora nad wykonywaniem władzy rodzicielskiej, - liczba rodzin systematycznie regulujących opłaty, - liczba rodzin, które nabyły lub podniosły umiejętności dbania o czystość w miejscu zamieszkania. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Urząd Miasta Puławy.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
<p>Umożliwianie i wspieranie ustawicznego doskonalenia umiejętności zawodowych specjalistów zajmujących się pomocą rodzinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szkolenie kadry pomocy społecznej, instytucji działających na rzecz rodziny oraz wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeszkolonych specjalistów, pracowników socjalnych, asystentów rodzin, - liczba zrealizowanych szkoleń. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.

<p>Koordynowanie działań Instytucji działających na rzecz Rodziny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania Interdyscyplinarne na rzecz rodzin (grupy i zespoły robocze), - organizowanie narad, spotkań i szkoleń służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się organizowaniem pomocy rodzinom. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba spotkań zespołów roboczych na rzecz wsparcia rodziny, - liczba zorganizowanych narad, spotkań i szkoleń służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się organizowaniem pomocy rodzinom, - liczba spraw skierowanych do zespołów interdyscyplinarnych. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
---	--	-----------	---	--

3. Wypromowanie zdrowego stylu życia.

Działania	Wskaźniki osiągnięcia celu w danym roku (do ewaluacji i monitoringu)	Termin realizacji	Realizatorzy	Ewaluacja
<p>Prowadzenie działań edukacyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów prozdrowotnych i przeciwdziałających uzależnieniom, - organizowanie spotkań edukacyjnych i prozdrowotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi, - liczba spotkań edukacyjnych, prozdrowotnych i kulturalno-rekreacyjnych, - liczba osób uczestniczących w spotkaniach edukacyjnych, prozdrowotnych i kulturalno-rekreacyjnych, - liczba osób, które podjęły terapię przeciwalkoholową. 	2018-2020	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
<p>Upowszechnianie sportu i rekreacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udział w imprezach sportowych, - organizowanie zajęć sportowych z wykorzystaniem obiektów sportowych miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych działaniami z zakresu konstruktywnego organizowania czasu wolnego. 	2018-2020	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.

Animowanie życia kulturalnego: - promowanie imprez kulturalnych w mieście, motywowanie do uczestniczenia w cyklicznych imprezach kulturalnych miasta, - udział dzieci przedszkolnych i młodzieży szkolnej w projektach z zakresu edukacji regionalnej czytelniczej, ekologicznej i kulturalnej, - organizowanie społeczności lokalnej.	- liczba osób objętych działaniami z zakresu konstruktynego organizowania czasu wolnego.	2018-2020	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”.	Prowadzony corocznie poprzez zbieranie i ocenę wskaźników.
--	--	-----------	---	--

11. Harmonogram realizacji Miejskiego Programu Wspierania Rodziny.

DZIAŁANIA	Źródła finansowania	Realizatorzy	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Upowszechnianie korzystania z pomocy specjalistycznej	Budżet miasta, Budżet państwa	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	X	X	X
Organizowanie treningów i warsztatów	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	X	X	X
Inspirowanie i wspieranie społecznej aktywności oraz promowanie inicjatyw lokalnych	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta Puławy, Jednostki organizacyjne miasta, Organizacje pozarządowe	X	X	X
Rozwiązywanie i łagodzenie konfliktów	Budżet miasta, Budżet państwa	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	X	X	X
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	X	X	X
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	X	X	X
Wspieranie grup szczególnego ryzyka	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	X	X	X

Umożliwianie i wspieranie ustawicznego doskonalenia umiejętności zawodowych specjalistów zajmujących się pomocą rodzinie	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	X	X	X
Koordynowanie działań instytucji działających na rzecz rodziny	Budżet miasta	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	X	X	X
Prowadzenie działań edukacyjnych	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS, Sponsorzy	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	X	X	X
Upowszechnianie sportu i rekreacji	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS, Sponsorzy	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”	X	X	X
Animowanie życia kulturalnego	Budżet miasta, Budżet państwa, Środki EFS, Sponsorzy	Urząd Miasta Puławy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”	X	X	X